

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
Τμήμα Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης & Διερμηνεία

Πτυχιακή Εργασία:
«Γλωσσική πολιτική στη χώρα του Μεξικού»

Ριζούδη Δανάη Αθανασία

A.M : Ξ2015019

Επόπτης : Τσίγκου Μαρία

Συνεπόπτης : Λίβας Σωτήριος

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Κεφάλαια

Εισαγωγή

1. Διαφορά μεταξύ γλώσσας και διαλέκτου στο Μεξικό
2. Το φαινόμενο της πολυγλωσσίας
3. Η γλωσσική πολιτική στη χώρα του Μεξικού
4. Γλώσσες του Μεξικού
- 4.1 Η γλώσσα μάγια
- 4.2 Η γλώσσα ζαποτέκο
5. Μετάφραση και ιθαγενείς γλώσσες
6. Σύνοψη

Εισαγωγή

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η έρευνα και η παρουσίαση της γλωσσικής πολιτικής στο Μεξικό, όπου πέρα της ισπανικής γλώσσας, υπάρχουν 68 ιθαγενείς ενεργές γλώσσες οι οποίες χρησιμοποιούνται καθημερινά μέχρι και σήμερα. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι ιθαγενείς αυτές γλώσσες δε θεωρούνται διάλεκτοι κάθε περιοχής αλλά έχουν κατοχυρωθεί πλέον ως επίσημες εθνικές γλώσσες μαζί με την ισπανική. Το Μεξικό, όπως και πολλές άλλες χώρες την Λατινικής Αμερικής, που υπέστη την ισπανική κατάκτηση και αποικιοκρατία, είχε επιβληθεί την ισπανική γλώσσα ως κυρίαρχη. Οι αυτόχθονες όμως, πληθυσμοί θέλοντας να διατηρήσουν την ιστορία και την παράδοση τους, αγωνίστηκαν για την αναγνώριση και την καθιέρωση των ιθαγενών γλωσσών ως επίσημων γλωσσών του κράτους. Έτσι, παρατηρείται το φαινόμενο της πολυγλωσσίας και της γλωσσικής και πολιτιστικής πολυμορφίας στο Μεξικό αφού μιλιέται μεγάλος αριθμός ιθαγενών γλωσσών. Μεταξύ τους οι πιο διαδεδομένες είναι : η γλώσσα νάουατλ, η γλώσσα μάγια και η γλώσσα zapoteco. Τέλος, γεννάται ένα μεταφραστικό πρόβλημα το οποίο αφορά στη δυσκολία της μετάφρασης των ιθαγενών γλωσσών από τους μεταφραστές.

1. Διαφορά μεταξύ γλώσσας και διαλέκτου στο Μεξικό

Αρχικά είναι χρήσιμο να διευκρινίσουμε τη διαφορά μεταξύ των ορών «γλώσσα» και «διάλεκτος» προκειμένου να κατηγοριοποιήσουμε τις ιθαγενείς γλώσσες του Μεξικού.

Προκειμένου να επικοινωνήσουν μεταξύ τους, τα μέλη μίας κοινωνίας στέλνουν και λαμβάνουν μηνύματα με βάση έναν κώδικα που κατέχουν από κοινού, τη **γλώσσα**. Τα μηνύματα σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, απεριόριστα σε αριθμό, συντίθενται από ένα σχετικά περιορισμένο αριθμό στοιχείων –φωνημάτων, μορφημάτων, λεξημάτων– τα οποία οι ομιλητές αναγνωρίζουν αυτόματα ως στοιχεία της δικής τους γλώσσας. Δε σημαίνει όμως, ότι όλοι οι ομιλητές της γλώσσας αυτής χρησιμοποιούν εξίσου όλα τα στοιχεία της.(Δελβερούδη)

Σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης –φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, λεξιλόγιο– υπάρχουν στοιχεία που διαφέρουν από ομιλητή σε ομιλητή. Αυτά, μαζί με εκείνα που είναι κοινά σε όλους τους ομιλητές, συνιστούν την ιδιόλεκτο κάθε ομιλητή. Ορισμένα από τα χαρακτηριστικά μίας ιδιολέκτου, όπως η χροιά της φωνής ή κάποιες ιδιαιτερότητες στην προφορά που οφείλονται στην κατασκευή των φωνητικών οργάνων, ή ακόμη το ύφος που χαρακτηρίζει την ομιλία και τον τρόπο γραφής ενός ομιλητή, είναι ατομικά.(Δελβερούδη)

Υπάρχουν όμως ιδιαίτερα γνωρίσματα σε μια ιδιόλεκτο που χαρακτηρίζουν εξίσου και άλλους ομιλητές, κατά τρόπο ώστε να είναι εφικτή η ταξινόμησή τους σε σύνολα ή σε γλωσσικές ποικιλίες στο εσωτερικό μίας γλώσσας, ταξινόμηση που μπορεί να γίνει σύμφωνα με τη γεωγραφική περιοχή ή την κοινωνική ομάδα στην οποία απαντά το εκάστοτε γνώρισμα. Η γεωγραφική διαφοροποίηση των γλωσσών έχει παρατηρηθεί από την αρχαιότητα και, δεδομένου ότι οι συστηματικές διαλεκτολογικές και γλωσσογεωγραφικές μελέτες ξεκινούν ήδη από τον περασμένο αιώνα, συνιστά το διεξοδικότερα μελετημένο είδος γλωσσικής ποικιλίας (Hudson

1980, 39). Οι γεωγραφικές γλωσσικές ποικιλίες καλούνται **διάλεκτοι** ή **τοπικά ιδιώματα** (Sapir 1949· Τριανταφυλλίδης 1993, 62-68).

Ο όρος τοπικό ιδίωμα αφορά ποικιλίες που παρουσιάζουν μικρό αριθμό “αποκλίσεων”, οι οποίες τις περισσότερες φορές περιορίζονται στο επίπεδο της φωνητικής και του λεξιλογίου, ενώ ο όρος διάλεκτος χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια γεωγραφική ποικιλία με μεγαλύτερο βαθμό διαφοροποίησης ή/και μια ομάδα τοπικών ιδιωμάτων (Δελβερούδη, 2001β: 54). Ο βαθμός της διαφοροποίησης εξαρτάται από ποικίλους παράγοντες, όπως για παράδειγμα η γεωγραφική απόσταση ή η γεωφυσική απομόνωση του τόπου. Ως γνώμονας της γεωγραφικής διαφοροποίησης (“κέντρο” ή “σημείο μηδέν” μέσα στο σύνολο των γεωγραφικών ποικιλιών) εκλαμβάνεται συνήθως –εάν υπάρχει– αυτό που καλείται κοινή διάλεκτος. Αυτή ενδέχεται να χρησιμοποιείται, παράλληλα με τις τοπικές, στην επικοινωνία ομιλητών διαφορετική γεωγραφικής προέλευσης και συνήθως συμπίπτει με την καθιερωμένη ή την επίσημη γλώσσα (Petyt 1980, 25-6· Hudson 1980, 32-3).

Για τον γλωσσολόγο δεν υπάρχει πραγματική διαφορά ανάμεσα σε μια διάλεκτο και σε μια γλώσσα, η οποία μπορεί να αποδειχτεί ότι έχει σχέση, οσοδήποτε μακρινή, με μια άλλη γλώσσα. Με συνειδητή επιλογή, ωστόσο, ο όρος περιορίζεται στην περιγραφή μίας μορφής λόγου η οποία δεν διαφέρει από μια άλλη σε βαθμό τέτοιο που να την καθιστά ακατανόητη στους ομιλητές της τελευταίας (Δελβερούδη).

Η γλώσσα (*lengua*), σύμφωνα με το ισπανικό λεξικό του Μεξικό (*El Diccionario del Español de México*), είναι ένα “σύστημα φωνολογίας ή γραφικών σημείων με τα οποία επικοινωνούν μέλη μιας ανθρώπινης κοινότητας”, ενώ η γλώσσα (*idioma*), η οποία δεν μεταφράζεται διαφορετικά για την ελληνική, είναι η «γλώσσα ενός λαού ή ενός έθνους, η γλώσσα που την χαρακτηρίζει» (*El Diccionario del Español de México*). Με άλλα λόγια, μια γλώσσα (*lengua*) είναι ένα οργανωμένο γλωσσικό ή επικοινωνιακό σύστημα, το οποίο χρησιμοποιείται από μια κοινότητα, και μια γλώσσα έχει πολιτικές, διοικητικές και γεωγραφικές επιπτώσεις. Ωστόσο, μια διάλεκτος (*dialecto*) είναι –σύμφωνα με το ίδιο λεξικό— ένας “τρόπος ομιλίας μιας γλώσσας μιας ομάδας ανθρώπων, μιας κοινότητας ή των κατοίκων μιας περιοχής. Έτσι, για παράδειγμα, η ομιλία της πόλης του Μεξικού και η ομιλία της Καστίλλης είναι διάλεκτοι των ισπανικών.

Από όλες τις παραπάνω πληροφορίες, προκύπτει το πόρισμα ότι όταν μιλάμε για τις ιθαγενείς γλώσσες του Μεξικού, πρόκειται για γλώσσες κι όχι για διαλέκτους παρά το γεγονός ότι η κοινή επίσημη γλώσσα θεωρείται η ισπανική του Μεξικού. Μπορεί όμως μία ιθαγενής γλώσσα να συμπεριλαμβάνει μέσα της διαλέκτους (για παράδειγμα τα zapoteco της Μίτλα και τα zapoteco της πόλης της Οαχάκας). Έτσι, στο Μεξικό παρατηρείται το φαινόμενο της πολυγλωσσίας στη χώρα. Πολλοί αναφέρονταν στις αυτόχθονες γλώσσες με μειοτικό τρόπο με τον όρο “διάλεκτος”. Επιπλέον, πολλές αυτόχθονες κοινότητες συνήθισαν να μην αναγνωρίζουν ότι οι μητρικές τους γλώσσες ήταν εξίσου σημαντικές από οποιαδήποτε άλλη γλώσσα. Γι αυτό, θεωρήθηκε απαραίτητος ο διαχωρισμός των όρων «γλώσσα» και «διάλεκτος» έτσι ώστε να

κατοχυρωθούν οι ιθαγενείς γλώσσες εξίσου ισχυρές και να έχουν το ίδιο κύρος και την αξία με την ισπανική.

2. Το φαινόμενο της πολυγλωσσίας

Στην πραγματικότητα, η γλωσσική πολυμορφία είναι ένα πολιτισμικό χαρακτηριστικό που κυριαρχεί σε πολλά μέρη του πλανήτη και στα οποία αρκετές γλώσσες χρησιμοποιούνται μέσα στις ίδιες τις κοινότητες ή από διαφορετικές ομάδες στην ίδια χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο, ο όρος πολυγλωσσία περιγράφει τη χρήση περισσότερων από μίας γλωσσών στην καθημερινότητα του ομιλητή. Η ικανότητα δηλαδή να χρησιμοποιεί δύο ή περισσότερες γλώσσες αντίστοιχα (Wardhaugh).

Το Μεξικό είναι μια χώρα με πολύ πλούσιο πολιτισμό και γλώσσες, ωστόσο, οι αυτόχθονες γλώσσες κινδυνεύουν να εξαφανιστούν λόγω ορισμένων παραγόντων και ελλοχεύει ο κίνδυνος της πλήρους αντικατάστασής τους από την ισπανική γλώσσα. Τον 2003 δημοσιεύθηκε ο Γενικός Νόμος των γλωσσικών δικαιωμάτων των Αυτοχθόνων Λαών (LGDLPI από το ισπανικό ακρωνύμιο του) που έχει ως στόχο τη διατήρηση και την ανάπτυξη των αυτοχθόνων γλωσσών.

Στο Μεξικό, η πολιτική για την εκπαίδευση ενηλίκων εστιάζει στον αλφαριθμητισμό του ισπανόφωνου πληθυσμού και στον δίγλωσσο αλφαριθμητισμό των αυτοχθόνων κοινοτήτων. Είναι μια ολοκληρωμένη στρατηγική παρακολούθησης που ανέπτυξε 252 εργαλεία αξιολόγησης τα οποία διατίθενται σε διαφορετικές γλώσσες αυτοχθόνων και εξυπηρετούν διαφορετικές ομάδες εκπαιδευόμενων (Maya, Mazateco Alta, Náhuatl de la Huasteca, Náhuatl Sierra Negra και Zongólica, Tseltal and Tsoltsil). Ταυτόχρονα, σχεδιάστηκαν πρόσθετα εργαλεία για να αξιολογήσουν την κατανόηση του γραπτού λόγου και της γραπτής έκφρασης στα ισπανικά και στην τοπική γλώσσα των δίγλωσσων συμβούλων σε οκτώ πόλεις (Chiapas, Hidalgo, Oaxaca, Puebla, Quintana Roo, San Luis Potosí, Veracruz and Yucatán).

3. Η γλωσσική πολιτική στη χώρα του Μεξικού

Η γλωσσική πολιτική περιλαμβάνει μια πολιτική απόφαση και μια εσκεμμένη προσπάθεια αλλαγής ή επηρεασμού των διαφόρων πτυχών των γλωσσικών πρακτικών και του καθεστώτος μιας ή περισσότερων γλωσσών σε μια συγκεκριμένη κοινωνία (Curd-Christiansen, 2009, σελ.351) και μπορεί να διατυπωθεί, για παράδειγμα, σε επίσημα κρατικά έγγραφα, τα οποία καθιερώνουν ως επίσημη μια γλώσσα (Spolsky, 2004). Η γλωσσική πολιτική περιλαμβάνει τη διασταύρωση πολλαπλών επιπέδων, όπως οι γλωσσικές ιδεολογίες, η γλωσσική διαχείριση και οι γλωσσικές πρακτικές (Shohamy, 2006, σελ.134).

Ως γλωσσικές ιδεολογίες, θεωρούνται οι αξίες και τα status που εκχωρούνται σε συγκεκριμένες γλώσσες ή τύπους γλωσσών. Για παράδειγμα, μπορεί να αποδοθεί υψηλή αξία στην εθνική, περιφερειακή ή τη γλώσσα της κληρονομιάς ενός κράτους (Spolsky, 2008). Οι γλωσσικές

ιδεολογίες, θεωρούνται συνήθως ως οι υποκείμενες δυνάμεις που συμβάλλουν και επηρεάζουν τη διαχείριση και τις πρακτικές της γλώσσας (King, 2000).

Υπάρχει συνήθως παραπάνω από μία ιδεολογία σε μια κοινότητα (Spolsky, 2004) και οι συγκρούσεις μεταξύ ιδεολογιών αποτελούν συνεπώς το επίκεντρο των μελετών της γλωσσικής πολιτικής (King, 2008). Διάφορες ιδεολογίες, όπως η γλωσσική καθαρότητα, μπορούν να αξιοποιηθούν με εμφανείς και συγκαλυμμένους τρόπους σε μια προσπάθεια να επηρεαστεί η διαχείριση και οι πρακτικές της γλώσσας.

Η γλωσσική διαχείριση θεωρείται ως η συντονισμένη προσπάθεια να αλλάξουμε ή να χειραγωγήσουμε τις γλωσσικές πρακτικές και πεποιθήσεις των άλλων (Curd-Christiansen, 2009). Σε κρατικό πλαίσιο, η διαχείριση της γλώσσας συνεπάγεται την θέσπιση μιας εθνικής γλώσσας ή μιας γλώσσας της εκπαίδευσης (Spolsky, 2004).

Η νάουατλ είναι η ευρύτερα ομιλούμενη ιθαγενής γλώσσα στο Μεξικό ή στη Βόρεια Αμερική. Με το "Νόμο για γλωσσικά δικαιώματα" αναγνωρίστηκε ως "εθνική γλώσσα" μαζί με άλλες ιθαγενείς γλώσσες οι οποίες έχουν την ίδια "ισχύ" με την ισπανική στο Μεξικό.

Όπως συμβαίνει και με τις περισσότερες άλλες ιθαγενείς γλώσσες του Μεξικού, πολλοί ομιλητές της είναι δίγλωσσοι, μιλώντας και την ισπανική σε επίπεδο ώστε να μπορούν να συνεννοηθούν. Στο παρελθόν, πολλοί ομιλητές της νάουατλ έξω από την Κοιλάδα του Μεξικού μιλούσαν επίσης κάποια άλλη ιθαγενή γλώσσα.

Η νάουατλ είχε ως σύστημα γραφής τα πικτογράμματα –σύμβολα που έχουν τη δυνατότητα να εκφράζουν με συμπαγή και σύντομο τρόπο ένα μήνυμα-και τα συμπλήρωνε με λίγα ιδεογράμματα. Οι Ισπανοί εισήγαγαν το λατινικό αλφάβητο το οποίο χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα.

Για να κατανοήσουμε το προφανές παράδοξο που συμβαίνει στο Μεξικό δηλαδή την ύπαρξη πολιτικών που υποστηρίζουν τη διατήρηση των αυτοχθόνων γλωσσών αφενός, και την πίεση για αφομοίωση αφετέρου, πρέπει να αναφερθούν μερικοί ιστορικοί ιδεολογικοί προσανατολισμοί σχετικά με τη γλωσσική πολιτική.

Ο μεξικανικός γηγενής πληθυσμός είναι ένας από τους μεγαλύτερους στην ήπειρο. Κατά τη διάρκεια του εικοστού αιώνα ο γηγενής πληθυσμός, μιλούσε μέχρι και 68 διαφορετικές ιθαγενείς γλώσσες αναλόγως την περιοχή.

Η εκπαίδευση και η γλώσσα ως μέσα οικοδόμησης και ελέγχου του κράτους έχουν διαδραματίσει σημαντικό ρόλο. Οι Αζτέκοι ανέπτυξαν το δικό τους εκπαιδευτικό σύστημα, μια Ακαδημία Επιστημών και μια επιλεκτική γλωσσική πολιτική για να κυβερνήσουν την αυτοκρατορία τους (Heath, 1972). Σε σχεδόν τρεις αιώνες της Αποικιακής Αυτοκρατορίας (1519-1810) το Ισπανικό Βασίλειο επιχείρησε να οικοδομήσει μια ιεραρχική κοινωνία με πρότυπο την Ισπανία με τον Βασιλιά, την Εκκλησία και την ισπανική γλώσσα στην κορυφή. Μετά την ανεξαρτησία το 1810, η νέα μεξικανική καταγωγής αστική τάξη συστηματοποίησε

την κατασκευή ενός ενοποιημένου, ομοιογενούς έθνους-κράτους υιοθετώντας την ως κύριο γενικό στόχο της κρατικής πολιτικής μέχρι σήμερα.

Δύο βασικές στρατηγικές γλωσσικής πολιτικής για τους αυτόχθονες πληθυσμούς καθιέρωσαν τη συνέχεια μεταξύ των δύο καθεστώτων. Η πρώτη και γενικά κυρίαρχη στρατηγική συνδύασε την αφομοίωση, δηλαδή τη διάλυση, των αυτοχθόνων πληθυσμών στο Μεξικό και την καταστολή των γλωσσών τους ως προϋπόθεση για την οικοδόμηση της νέας πολιτείας. Η δεύτερη θέση ευνόησε τη διατήρηση των αυτοχθόνων γλωσσών και πολιτισμών σε αυτή τη διαδικασία, χωρίς να εγκαταλείπει τον απώτερο στόχο της ενότητας του έθνους και του κράτους. Η πρώτη στρατηγική επέβαλε την άμεση ισπανοποίηση (castellanización) μέσω των προγραμμάτων της, στο πλαίσιο το οποίο η εθνική γλώσσα θεωρήθηκε ως ο μόνος στόχος και το μόνο μέσο διδασκαλίας.

Κατά τη διάρκεια της ισπανοποίησης, η ισπανική γλώσσα έγινε η γλώσσα της πλειοψηφίας (83% έως το 1895) (Cifuentes, 2002). Υπήρξε, επίσης, μία μεγάλη μείωση πληθυσμού των αυτόχθονων οργανώσεων και κοινοτήτων έως τη μεξικάνικη επανάσταση (1910-1920). Στο Μεξικό, στις αρχές του εικοστού αιώνα, αναπτύχθηκε μία εθνική αστική τάξη που προωθούσε μία νέα εθνική ταυτότητα ως το πρότυπο του πολίτη, το «Mestizo» όπως ονομάστηκε. Το νέο πρότυπο συνδύαζε τη συμβίωση δύο υψηλών πολιτισμών, την Ευρωπαϊκή και την Αζτέκων-Μάγια. Η νέα εθνική ιδεολογία επέτρεψε στο Μεξικό να δημιουργήσει πολλές συμμαχίες για την προώθηση του δικού του εθνικισμού(Gamio 1916).

Συγκεκριμένα, σε πρώτο επίπεδο το Μεξικό περιέλαβε τη μυστικιστική γηγενή ταυτότητα που ιδρύθηκε από τους υψηλούς προ-κολομβιανούς γηγενείς πολιτισμούς, οι οποίοι διαχώριζαν το νέο έθνος από την Ισπανία, τις ΗΠΑ και τις περισσότερες άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής;

Σε δεύτερο επίπεδο, το Μεξικό ως μέρος του Νέου Κόσμου, σφυρηλάτησε μια ενότητα των αμερικανικών χωρών και τις αντιπαρέβαλε με την Ευρώπη, ειδικά με την Ισπανία

Συγχρόνως, ως κληρονόμος της ισπανικής αποικιακής παράδοσης, το Μεξικό καθιέρωσε δεσμούς αλληλεγγύης με τις άλλες ισπανόφωνες χώρες και ύψωσε εμπόδια ενάντια στην αμερικανική πολιτιστική και γλωσσική ηγεμονία.

Το 1978, το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας στο Μεξικό συγκέντρωσε διάσπαρτα προγράμματα για τους αυτόχθονες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ένα νέο υποσύστημα, το Γενικό Τμήμα Εκπαίδευσης Αυτοχθόνων (DGEI). Τα γηγενή σχολεία έπρεπε να ακολουθήσουν την ίδια ομοσπονδιακή διδακτέα ύλη και να χρησιμοποιήσουν τα υποχρεωτικά σχολικά βιβλία με τα ισπανικά δημοτικά σχολεία στη χώρα. Η κύρια διαφορά μεταξύ των τελευταίων και των αυτοχθόνων σχολείων συνίστατο στο σημαντικό γεγονός ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί στα δίγλωσσα προγράμματα ήταν αυτόχθονες και μιλούσαν τη μητρική τους γλώσσα. Δεδομένου ότι πολλοί, αν όχι οι περισσότεροι, μαθητές εισήλθαν στο δημοτικό σχολείο με ελάχιστη ή καθόλου γνώση της ισπανικής, οι καθηγητές χρησιμοποίησαν την καθομιλουμένη γλώσσα ως μέσο επικοινωνίας και διδασκαλίας για όσο διάστημα ήταν απαραίτητο.

Στη δεκαετία του 1980, το επίσημο πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε «δίγλωσσο και διπολιτισμικό». Μια δεκαετία αργότερα, η ετικέτα «διπολιτισμική» αντικαταστάθηκε από μια νέα, «διαπολιτισμική». Το επιχείρημα, το οποίο εισήχθη από τη Νότια Αμερική, υποστήριξε ότι ο όρος «διπολιτισμική» σήμαινε μια διχοτομική κοσμοθεωρία και ότι διαχωρίζει πολιτισμούς ανάρμιστα.

Οι σημαντικές καινοτομίες που χαρακτηρίζουν τη σημερινή γλωσσική δυναμική στο Μεξικό και έχει σημαντικές συνέπειες για την εκπαίδευση των αυτοχθόνων είναι:

Πρώτον, η διαδικασία εκδημοκρατισμού τα τελευταία 20 χρόνια και η επέκταση των αυτοχθόνων κινημάτων και απαιτήσεων. Ιδιαίτερα μετά την άνοδο των Ζαπατίστα το 1994, έχει διαλυθεί η προηγούμενη ηγεμονία των πολυπολιτισμικών και αφομοιωτικών θέσεων εντός ενός αυταρχικού κράτους. Δεύτερον, οι αυτόχθονες πληθυσμοί του Μεξικού δεν αντιμετωπίζονται πλέον ως παθητικός πληθυσμός. Θέτουν όλο και περισσότερο τους εαυτούς τους ως φορείς στις πολιτικές και εκπαιδευτικές σκηνές. Οι πιο προβεβλημένες αξιώσεις του κινήματος των αυτοχθόνων αφορούν θεμελιώδη ζητήματα συνταγματικού δικαίου, συλλογικών δικαιωμάτων και την ίδια την ουσία ενός πλουραλιστικού έθνους-κράτους.

Πουθενά στο σύνταγμα του Μεξικού δεν αναγνώριζαν την ύπαρξη των ινδιάνικων λαών μέχρι το 1991, όταν έγινε μια τροποποίηση στο άρθρο 4 του Συντάγματος το οποίο ψηφίστηκε στο Κογκρέσο: Ο νόμος θα προστατεύει και θα προωθεί την ανάπτυξη των γλωσσών, των πολιτισμών, των χρήσεων, των εθίμων, των πόρων και συγκεκριμένων μορφών κοινωνικής οργάνωσης. Αυτή η τροπολογία επικρίθηκε ως υπερβολικά περιορίζουσα στα αυτόχθονα πολιτιστικά δικαιώματα, χωρίς να αναφέρει ταυτόχρονα τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και εδαφικά δικαιώματά τους. Μετά το ξέσπασμα της εξέγερσης του στρατού των αυτοχθόνων Ζαπατίστα (EZLN) στο νοτιοανατολικό Μεξικό το 1994, την οποία ακολούθησαν εκτεταμένες ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις με την κυβέρνηση (Díaz-Polanco, 1997), μια πρόταση για τη συνταγματική αναγνώριση των αυτοχθόνων πολιτιστικών δικαιωμάτων τελικά στάλθηκε στο Κογκρέσο το 2001. Η τροποποίηση ενός σχετικού άρθρου που ψηφίστηκε περιείχε αλλαγές σε σχέση με τις ειρηνευτικές συμφωνίες, άφησε όμως ανικανοποίητο το μεξικανικό κίνημα των αυτοχθόνων Ζαπατίστα και τους περισσότερους κομματικούς της κοινωνίας των πολιτών. Το νομικό κείμενο επικεντρώνεται στην αυτόνομη αρμοδιότητα ρύθμισης της εσωτερικής κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής τους ζωής.

Ο προαναφερθείς νόμος του 2003, περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια, συμπεριλαμβανομένων των γενικών διατάξεων, τα δικαιώματα των ομιλητών των αυτοχθόνων γλωσσών, τις υποχρεώσεις και τις αρμοδιότητες των δημόσιων οργανισμών στο θέμα αυτό, καθώς και την ίδρυση εθνικού ινστιτούτου αυτοχθόνων γλωσσών, το οποίο ξεκίνησε δραστηριότητες το 2005.

4. Γλώσσες του Μεξικού

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η μεξικανική κυβέρνηση αναγνωρίζει 68 ιθαγενείς γλώσσες που εξακολουθούν να ομιλούνται σήμερα. Όμως λαμβάνοντας υπόψη τις παραλλαγές αυτών των γλωσσών, που σε ορισμένες περιπτώσεις θεωρούνταν ξεχωριστές γλώσσες, μετράμε εκατοντάδες. Οι γλώσσες αυτές ανήκουν σε περίπου 11 διαφορετικές γλωσσικές οικογένειες.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει τις αυτόχθονες γλώσσες που ομιλούνται στο Μεξικό με το όνομα της γλώσσας, το όνομα στην παρένθεση είναι αυτό της γλώσσα όπως αυτή ονομάζεται από τους ίδιους τους ιθαγενείς και τον αριθμό των ομιλητών.

Αυτόχθονες γλώσσες Μεξικού

Δεδομένα από CDI, *Comisión Nacional para el Desarrollo de los Pueblos Indígenas*(Εθνική Επιτροπή για την Ανάπτυξη των Αυτόχθόνων Λαών)

Ναουάτλ (Náhuatl)	2563000
Μάγια (Maya)	1490000
Zapoteco (Diidzaj)	785.000
Mixteco (ñuu Savi)	764.000
Otomi (ñahñu)	566.000
Tzeltal (k'op)	547.000
Tzotzil ή (k'op batzil)	514.000
Totonaca (tachihuiin)	410.000
Mazateco (ha shuta enima)	339.000
Chol	274.000

Mazahua (jñatio)	254.000
Huasteco (tének)	247.000
Chinanteco (TSA jujmi)	224.000
Purépecha (Tarasco)	204.000
Mixe (ayook)	188.000
Tlapaneco (mepha)	146.000
Tarahumara (Παράμουρι)	122.000
Zoque (put o'de)	88.000
Mayo (yoreme)	78.000
Tojolabal (tojolwinik otik)	74.000
Chontal de Tabasco (yokot'an)	72.000
Popoluca	69.000
Chatino (cha'cña)	66.000
Amuzgo (tzañcue)	63.000
Huichol (wirráríca)	55.000
Tepehuán (o'dam)	44.000

Tríki (driki)	36.000
Popoloca	28.000
Cora (naayeri)	27.000
Kanjobal	(27.000)
Yaqui (yoreme)	25.000
Cuicateco (nduudu yu)	24.000
Mame (qyool)	24.000
Huave (ikooc Mero)	23.000
Tepehua (hamasipini)	17.000
Pame (xigüe)	14.000
Chontal de Oaxaca (slijuala xanuk)	13.000
Chuj	3.900
Chichimeca jonaz (Uza)	3.100
Guarijío (varojío)	3000
Matlatzinca (botuná)	1.800
Kekchí	1.700

Chocholteca (Τσότσο)	1.600
Pima (otam)	1.600
Jacalteco (abxubal)	1.300
Ocuilteco (tlahuica)	1.100
Seri (konkaak)	910
Quiché	640
Ixcateco	620
Cakchiquel	610
Kikapú (kikapoa)	580
Motozintleco (Mocho)	500
Paipai (akwa'ala)	410
Kumiai (Καμιά)	360
Ixil	310
Papago (ooh'tam Tono)	270
Cucapá	260
Cochimí	240

Λακαντόνα (t'an HACH)	130
Kiliwa (k'olew)	80
Aguacateco	60
Teco	50

Η γλώσσα των ιθαγενών, με την μεγαλύτερη ομάδα ομιλητών με μεγάλη διαφορά είναι ναουάτλ (Náhuatl), με πάνω από δύομισι εκατομμύρια ομιλητές. Η ναουάτλ είναι η γλώσσα που ομιλείται από την Mexica- Maya (προφέρεται *meh- shee- ka*), δηλαδή από ανθρώπους οι οποίοι μερικές φορές αναφέρονται ως Αζτέκοι και ζουν κυρίως στο κεντρικό τμήμα του Μεξικού.

Η δεύτερη πιο ομιλούμενη γλώσσα των ιθαγενών είναι η μάγια(Maya), με περίπου ενάμισι εκατομμύριο ομιλητές. Οι ιθαγενείς που ομιλούν τη γλώσσα μάγια ζουν στην περιοχή Chiapas και στην χερσόνησο Yucatán. Η τρίτη πιο ομιλούμενη γλώσσα των ιθαγενών στο Μεξικό είναι η ζαποτέκο(Zapoteco), με πάνω από 700 χιλιάδες ομιλητές. Η γλώσσα ζαποτέκο ομιλείται κυρίως στην πολιτεία της Οαχάκας.

Ο παρακάτω χάρτης απεικονίζει τις περιοχές στις οποίες ομιλούνται οι ιθαγενείς γλώσσες στη χώρα του Μεξικού

4.1 Η γλώσσα μάγια

Στο Μεξικό, η γλώσσα μάγια (maya) είναι η δεύτερη ιθαγενής γλώσσα που ομιλείται από την πλειονότητα του πληθυσμού μετά τα νάουατλ(náhuatl). Η γλώσσα αυτή ομιλείται από πάνω από 800.00 ανθρώπους στο Μεξικό. Ομιλείται κυρίως στη χερσόνησο του Yucatán και συγκεκριμένα στις πολιτείες του Yucatán, Quintana Roo, Campeche αλλά και σε περιοχές της Chiapas. Η γλώσσα μάγια διδάσκεται στα σχολεία, χρησιμοποιείται στην καθημερινή ζωή και αναγνωρίστηκε το 2003 ως μία από τις εθνικές γλώσσες της χώρας του Μεξικού. Υπάρχουν, 8 διαφορετικές διάλεκτοι που ανήκουν στην οικογένεια της γλώσσας μάγια στη χώρα του Μεξικού και 22 διαφορετικές στη Γουατεμάλα.

Χαρακτηριστικά της γλώσσας μάγια:

Η γλώσσα μάγια είναι συνθετική και παράλληλα λιτή. Έχει ως βάση μονοσύλλαβους σχηματισμούς. Το αλφάβητο αποτελείται από 24 γράμματα και η γλώσσα δεν έχει άρθρα ούτε γένη. Τα φωνήεντά είναι 5 : a, e, i, o ,u . Η προφορά τους εξαρτάται από τα γραφικά σύμβολα που έχουν. Για παράδειγμα, το á διαφέρει από το à στην προφορά της λέξης.

Για να έχουμε μία εικόνα της γραφής της γλώσσας αλλά και να κατανοήσουμε όσο το δυνατό περισσότερο και τα πολιτιστικά στοιχεία της γλώσσας και της κουλτούρας αυτής, παραθέτω παρακάτω ένα μικρό ποίημα στο πρωτότυπο που έχει γραφτεί στη γλώσσα μάγια και στη συνέχεια τη μετάφραση του στα ισπανικά από τον Carlos Montemayor και στα ελληνικά σε δική μου μετάφραση.

A Yáamaj

Mix máak ku yuk'ul tin luuch,

mix máak ku jupik y k'ab ichil in leek

mix máak ku janal tin laak.

A yámae júntuul tzayam kóil peek' ch'apachtán tumen máako'ob.

Nájlil naj ku páatal yéetel u xtakche'il jool naj.

Tu láakal máak yojel dzok u chíiken a yáamaj.

Tu amor

Nadie bebe de mi cantimplora,

nadie desliza su mano en mi canasta de pan,

nadie come de mi plato.

Tu amor es un perro con rabia que es alejado por todos los demás.

En cada casa, las puertas se cierran para ti.

Y la gente sabe que tu amor me ha mordido.

(Μετάφραση: Carlos Montemayor)

Η αγάπη σου

Κανείς δεν πίνει από το παγούρι μου,

Κανείς δεν βάζει το χέρι του στο καλάθι με το ψωμί μου,

Κανείς δεν τρώει από το πιάτο μου.

Η αγάπη σου είναι ένας λυσσασμένος σκύλος που διώχνεται από όλους.

Σε κάθε σπίτι, οι πόρτες είναι κλειστές για εσένα.

Κι ο κόσμος ξέρει ότι η αγάπη σου με έχει δαγκώσει.

(Μετάφραση : Ριζούδη Δανάη)

Το παραπάνω ποίημα δίνει μία ιδέα για τον τρόπο γραφής της γλώσσας και αποτελεί κομμάτι της πολιτισμικής παράδοσης των ομιλητών της και με μια βαθύτερη ανάλυση, μπορεί να γίνει κατανοητή η αντίληψή τους περί του συγκεκριμένου θέματος, της αγάπης.

Στη συνέχεια, παραθέτω ένα βίντεο το οποίο βιντεοσκοπήθηκε στην περιοχή Palenque στην πολιτεία Chiapas από κάποιον ντόπιο και δίνει μία ιδέα για την προφορά και τον ήχο της γλώσσας μέσω της σημασίας κάποιων λέξεων :

<https://www.youtube.com/watch?v=XpmGzWehluE>

4.2 Η γλώσσα ζαποτέκο

Τα ζαποτέκο ανήκουν στις γλώσσες otomangue (otomí, mixteco και zapoteco), μιλιούνται στην περιοχή της Οαχάκας του Μεξικού και στην περιοχή Vera Cruz. Η λέξη «zapoteco» προέρχεται από τη γλώσσα νάουατλ (náhuatl) και σημαίνει «άνθρωποι των λωτών» (personas de zapote). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ιθαγενείς στις περιοχές των Τσιάπας αποκαλούνται και ως «άνθρωποι των καλαμποκιών». Αξίζει να σημειωθεί ότι συνηθίζεται για κάποιους ιθαγενείς λαούς να παίρνουν το όνομά τους και το όνομα της γλώσσας που μιλούν από τη σοδειά που παρέχει σε μεγαλύτερη ποσότητα η γη της περιοχής τους. Αλλά αυτό δε συμβαίνει πάντα, για παράδειγμα, mixteco -μία ακόμη ιθαγενής γλώσσα- σημαίνει «ανάμεσα στα σύννεφα» (entre las nuevas) γιατί τα μιλούσαν οι άνθρωποι που ζούσαν στα βουνά, σε μεγάλο υψόμετρο.

Το 1576, γράφτηκε μία γραμματική της γλώσσας ζαποτέκο από τον Fraile Juan από την Κόρδοβα στην οποία περιέγραφε ότι υπάρχουν πολλοί τοπικοί διάλεκτοι μεταξύ των ομιλητών της γλώσσας ζαποτέκο. Οι τοπικές διάλεκτοι μπορούν να διακριθούν με βάση κυρίως τη γεωγραφική προέλευση των ομιλητών τους, δηλαδή διακρίνονται σε βόρειες (Septentrional), ανατολικές (Oriental), κεντρικές (Central), δυτικές (Occidental) και νότιες (Meridional). Υπάρχουν διαφορές στα ζαποτέκο μεταξύ βορρά και νότου αλλά οι μεγαλύτερες διαφορές βρίσκονται στα ζαποτέκο που ομιλούνται στην περιοχή Mitla και τα ζαποτέκο της περιοχής Tlacolula. Πρόκειται για δύο περιοχές που βρίσκονται μερικά χιλιόμετρα μακριά η μία από την άλλη στην περιοχή της Οαχάκας του Μεξικού.

Τα χωριά Xhon ,που βρίσκονται την Οαχάκα ,στα οποία ομιλείται η κοινή γλώσσα των ζαποτέκο θεωρούνται ότι είναι τα πιο παλιά από όλα τα χωριά ζαποτέκο. Η λέξη xhon έχει τις ρίζες της σε άλλες λέξεις που σημαίνουν «αρχαιότητα», για παράδειγμα, “xhone” σημαίνει ύφασμα πολύ παλιό. (Javier Castellanos Martínez, Metodo para aprender Zapoteco, Leccion 3)

Η αλήθεια είναι ότι από τις περισσότερες ιθαγενείς γλώσσες και κουλτούρες, η κουλτούρα των ζαποτέκο συμπεριλαμβάνει πολλούς καλλιτέχνες, συγγραφείς και βιβλία σχετικά με την εκμάθηση της γλώσσας τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλουν στην εξέλιξη και στη διατήρησή της κυρίως μετά την προσπάθεια εξάλειψής της κατά τις περιόδους της αποικιοκρατίας και της κατάκτησης του Μεξικού από την Ισπανία.

Για να έχουμε μία εικόνα της γλώσσας ζαποτέκο και να γίνει ακόμη πιο κατανοητή η διαφορά της με την ισπανική, παρατίθενται μερικά παραδείγματα λέξεων της γλώσσας.

Κάποιες βασικές λέξεις :

Ελληνικά	Ισπανικά	Zapoteco
Ναι	Sí	Awe ‘, ojo’o, waka
Όχι	No	Ka, kebe,ko, aka, kui,bi,kere,kelhe,bitu, o’o
Πού	Dónde	Gaxha

Τί	Qué	Bi
Αύριο	Mañana	Wxe

Οι προσωπικές αντωνυμίες :

Ελληνικά	Ισπανικά	Zapoteco
Εγώ	Yo	Nheda, nhada
Εσύ	Tú	Ihue, rhue
Αυτός/η/ο	Él/ ella	Lebe, leba, lebo
Εμείς	Nosotros	Chhi'o, nheto
Εσείς	Vosotros	Le'e
Αυτοί/ ες	Ellos / ellas	Legake

Τα νούμερα

Ελληνικά	Ισπανικά	Zapoteco
ένα	uno	to
δύο	dos	chopa
τρία	tres	chona
τέσσερα	cuatro	tapa
πέντε	cinco	gayo

Παρατηρήσεις και γενικά γλωσσολογικά χαρακτηριστικά της γλώσσας zapoteco:

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι εκτός των προφανών μορφολογικών και λεξιλογικών διαφορών, υπάρχουν τεράστιες φωνητικές διαφορές μεταξύ της ισπανικής γλώσσας και της γλώσσας ζαποτέκο. Αρχικά, τα ζαποτέκο είναι μία τονική γλώσσα. Σε μία τονική γλώσσα η κάθε συλλαβή μπορεί να τονισθεί ψηλά ή χαμηλά ή στη μέση. Στην ελληνική, όπως και στην ισπανική, δε συμβαίνει το ίδιο. τα, καθώς δεν πρόκειται για τονικές γλώσσες. Στη γλώσσα ζαποτέκο υπάρχουν τα ρινικά φωνήεντα τα οποία προφέρονται από τη ρινική και τη στοματική κοιλότητα ταυτόχρονα. Τα ρινικά φωνήεντα δεν υπάρχουν στην ισπανική γλώσσα.

Χαρακτηριστικό επίσης στη γλώσσα ζαποτέκο είναι η χρήση των τεταμένων συμφώνων (fortis consonant) τα οποία είναι, p^h (*), t^h (*), k^h (*), k^w (**), tʃ, s, ʃ, χ, n: , l: /, και των ασθενών συμφώνων (lenis consonant), b (β), d (δ), g (γ), z, ʒ, ʒ, n, l, j, w /. Η κύρια διαφορά μεταξύ των δύο κατηγοριών των συμφώνων έχει σχέση με τη διάρκεια τους.

(*) όπου ^h :δασύς ήχος

(**)k^w : το ^w δείχνει ότι πρόκειται για υπερωικό, ουρανικό ήχο.

5. Μετάφραση και ιθαγενείς γλώσσες

Η μετάφραση και διερμηνεία των ιθαγενών γλωσσών αποτελεί σημαντικό πρόβλημα καθώς η εκμάθησή τους είναι αρκετά δύσκολη, πολλές από αυτές τις γλώσσες είναι προφορικές και δεν έχουν σύστημα γραφής.

Επειδή υπάρχει γενικότερα το πρόβλημα επικοινωνίας και μετάφρασης των ιθαγενών γλωσσών, στο Μεξικό έχουν πλέον δημιουργηθεί πέντε ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στόχος των οποίων είναι η εκπαίδευση του αυτόχθονου πληθυσμού της χώρας. Ως μέρος του πτυχίου στη γλώσσα και τον πολιτισμό, σχεδιάζεται η ενσωμάτωση της κατάρτιση διερμηνέων και μεταφραστών για την ισπανική γλώσσα. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η πρωτοβουλία και η ιδέα ίδρυσης των πανεπιστημίων τέθηκε από αυτόχθονους λαούς.

Το 2000 η Γενική Διεύθυνση Ισότητας και Κοινωνικής Ανάπτυξης διοργάνωσε ένα εκπαιδευτικό σεμινάριο για την εκπαίδευση διερμηνέων και μεταφραστών σε αυτόχθονες γλώσσες και, στη συνέχεια, το ίδιο έτος ορισμένα μέλη από διαφορετικούς αυτόχθονες λαούς δημιούργησαν μια πολυπολιτισμική, πολύγλωσση και πολυεθνική οργάνωση μεταφραστών, διαπολιτισμικών διερμηνέων. Αρχικά, αυτός ο οργανισμός συμπεριέλαβε μεταφραστές και διερμηνείς σε δεκαεπτά γλώσσες, όπως mixteco, chontal, trique, zapoteco, tzotzil, mazahua, nahuatl, κ.λπ.

Τα μέλη αυτού του οργανισμού εργάζονται σε νοσοκομεία, καταφύγια και ιατροδικαστικές υπηρεσίες, κάνοντας μεταφράσεις και διερμηνείες στους νομικούς τομείς και στους τομείς της υγείας. Στη μεξικάνικη πραγματικότητα οι περιοχές όπου υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για τη μετάφραση και τη διερμηνεία: ο τομέας των δικαστηρίων, όπου πολλές φορές ο γηγενής ομιλητής δεν γνωρίζει καν τη διάλεκτο του ατόμου που κρατείται, ο τομέας της υγείας και ο γεωργικός τομέας επειδή είναι το πεδίο όπου οι αυτόχθονες πληθυσμοί δεν έχουν πρόσβαση σε πληροφορίες που θα μπορούσαν να τους βοηθήσουν.

Το 2005, αναπτύχθηκε ένα πρόγραμμα για την πιστοποίηση και τη διαπίστευση διερμηνέων και μεταφραστών σε γηγενείς γλώσσες και ισπανικά. Στα πλαίσιά της, πραγματοποιήθηκαν εργαστήρια και μαθήματα για τους αυτόχθονες πληθυσμούς ως διερμηνέων, μεταφραστών και εμπειρογνομόνων σε αυτόχθονες γλώσσες.

Οι συνθήκες εργασίας του διερμηνέα ή μεταφραστή γλώσσας των αυτόχθονων πληθυσμών δεν είναι πολύ καλές. Όταν τους καταβάλλονται μισθοί, αυτοί είναι πολύ πιο χαμηλοί από τους μισθούς άλλων επαγγελματιών που εργάζονται με άλλους συνδυασμούς γλωσσών. Επίσης, δεν έχουν πρόσβαση στο υλικό που απαιτείται για τις εργασίες τους, δεν υπογράφουν συμβάσεις εργασίας και οι αρχές δεν γνωρίζουν συχνά την ύπαρξή τους. Τέλος, συχνά δεν ενημερώνονται για τις περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται η βοήθειά τους.

6.Σύνοψη

Η γλωσσική πολιτική στη χώρα του Μεξικού αποτελεί μία ιδιαίτερη περίπτωση καθώς η χώρα μπορεί να έχει ως κυρίαρχη επίσημη γλώσσα την ισπανική, δεν μπορούν όμως να παραλειφθούν οι 68 ιθαγενείς γλώσσες οι οποίες υπάρχουν και ομιλούνται καθημερινά από πολλές ιθαγενείς κοινότητες. Γι' αυτό και οι αυτόχθονες προσπάθησαν πολλές φορές να συμπεριληφθούν οι ιθαγενείς γλώσσες τους στις επίσημες γλώσσες του κράτους. Ως αποτέλεσμα, το 2003, το Μεξικανικό Κογκρέσο ενέκρινε τον Γενικό Νόμο των Γλωσσικών Δικαιωμάτων για τους αυτόχθονες λαούς.

Ανάμεσα στις ιθαγενείς γλώσσες, οι γλώσσες που ομιλούνται περισσότερο είναι η γλώσσα ναουάτλ, η γλώσσα μάγια και η γλώσσα zapoteco όπου υπάρχουν οι οποίες διαφέρουν μεταξύ τους αρκετά. Η διάσωσή τους και η συνέχειά τους έχει για τους αυτόχθονες μεγάλη πολιτισμική αξία. Τονίζεται ότι, οι ιθαγενείς γλώσσες κατοχυρώνονται ως γλώσσες και όχι ως διάλεκτοι γιατί με αυτό τον τρόπο αναγνωρίζονται ως ισχυρές γλώσσες και αποκτούν κοινωνική και πολιτική αξία. Το Μεξικό ανήκει στις χώρες όπου παρατηρείται το φαινόμενο της πολυγλωσσίας και όπου η ισπανική γλώσσα έχει τη τάση να έχει την ίδια ισχύ με τις ιθαγενείς γλώσσες οι οποίες πλέον αποτελούν κομμάτι την κοινωνίας, των σχολείων και της πολιτικής.

Ένα ακόμη σημαντικό ζήτημα που απασχολεί τη μεταφραστική κοινότητα και τους αυτόχθονες είναι η μετάφραση των ιθαγενών γλωσσών. Όπως είναι φυσικό, η γνώση των ιθαγενών γλωσσών είναι πολύ δύσκολη αν δεν ανήκει κάποιος στους αυτόχθονες λαούς. Επομένως, οι περισσότερες μεταφράσεις οι οποίες διευκολύνουν την επικοινωνία και τη διάδοση της γλώσσας, γίνονται από τους ίδιους τους ιθαγενείς που τυχαίνει να γνωρίζουν και την ισπανική ή κάποια άλλη γλώσσα. Έτσι, έγινε τα τελευταία χρόνια προσπάθεια διοργάνωσης εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την κατάρτιση των ιθαγενών ως μεταφραστών και διερμηνέων, και δημιουργήθηκε ένας οργανισμός μεταφραστών ιθαγενών γλωσσών. Παρ' όλα αυτά, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες εργάζονται οι μεταφραστές αυτοί, είναι αρκετά δύσκολες.

Τέλος, είναι πολύ σημαντικό να λάβουμε υπόψη την πολυπολιτισμικότητα και την πολυγλωσσία του Μεξικού, δεδομένου ότι οι ιθαγενείς γλώσσες αποτελούν μέρος μιας εθνικής πραγματικότητας. Οι νόμοι πρέπει να εφαρμόζονται και να γίνονται σεβαστοί σχετικά με τα γλωσσικά δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών και να ληφθούν υπόψη τα κενά στην επαγγελματική κατάρτιση που υπάρχουν στη χώρα σχετικά με τις αυτόχθονες κοινότητές τους.

Βιβλιογραφία

Αργύρης Αρχάκης & Μαριάννα Κονδύλη (2011). *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. Αθήνα: νήσος

Τσίγκου Α.Μ Μαρία (2011). *Γλωσσολογία και Μετάφραση*. Αθήνα :

Δίαυλος Τριανταφυλλίδης, Μ. (1993). *Νεοελληνική γραμματική: Ιστορική εισαγωγή*.

Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών Javier Castellanos Martinez (2008)

Javier Castellanos Martínez (2008). *Método para aprender Zapoteco*. Mexico : Ediciones Conocimiento Indígenas

Juan Comas (1966) *Características físicas de la familia lingüística maya*. Mexico : Universidad nacional autonoma de Mexico

Javier Abelardo Gómez Navarrete (2005) *Método para el aprendizaje de la Lengua Maya*. Mexico : Universidad de Quintana Roo

Spolsky, B. (2004) *Language policy*. Cambridge University Press.

Πηγές :

Δελβερούδη Ρέα.(χ.χ) *Γλωσσική ποικιλία*. Ανακτήθηκε από :

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/Thema_a9/thema_pdf.pdf , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

(2010) *El Diccionario del Español de México*. El Colegio de México. Ανακτήθηκε από : <https://dem.colmex.mx/>

Lourdes de León (2016, December 17) *Indigenous Language Policy and Education in Mexico*. Ανακτήθηκε από :

https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-3-319-02320-5_31-1

Ester Jansenson & Esther Sada (n.d). *La situación de la traducción y la interpretación de lenguas indígenas en México*. Instituto Superior de Intérpretes y Traductores.

Ανακτήθηκε από : https://cvc.cervantes.es/lengua/esletra/pdf/04/046_jansenson-sada.pdf ,τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

Feliper Canuto Castillo (2013). *Las lenguas indígenas en el México de hoy. Realidad y política lingüísticas*. Universidad de Autónoma del Estado de México. Ανακτήθηκε από :

https://www.researchgate.net/publication/278967626_Las_lenguas_indigenas_en_el_Mexico_de_hoy_Realidad_y_politica_linguisticas , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

Norbert Francias & Rafael Nieto Andrale (2012). *Mexico: The challenge of Literacy and Multilingualism*. Ανακτήθηκε από : https://www.researchgate.net/publication/254295458_Mexico_The_Challenge_of_Literacy_and_Multilingualism , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

María Estela Raffino (n.d). *Lengua maya*. Ανακτήθηκε από : <https://concepto.de/lengua-maya/> , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

(2017) *Some basic background on Yalálag Zapotec*. Ανακτήθηκε από : <http://people.umass.edu/scable/LING748-FA17/Materials/YalalagZapotec-Basics.pdf> , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

Rosemary G. Beam (2016). *Zapotecan Languages*. Ανακτήθηκε από : <https://oxfordre.com/linguistics/view/10.1093/acrefore/9780199384655.001.0001/acrefore-9780199384655-e-73> , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

Velma Pickett (n.d) *Zapoteco del Istmo*. Ανακτήθηκε από : https://mexico.sil.org/es/lengua_cultura/zapoteca/zapoteco-zai , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020

Suzanne Barbezat (2019). *Mexican Indigenous Languages*. Ανακτήθηκε από : <https://www.tripsavvy.com/mexican-indigenous-languages-1588872> , τελευταία πρόσβαση 19/9/2020